

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ” ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นคำถามเปิด (Opened – Ended) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 297 ราย ตามแบบสอบถาม ได้ผลการศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุตามหลักการ วิธีการ ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อความต้องการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 5 การอภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิปัญญาของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

เพศ และ อายุ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 46.5 เป็นเพศชาย โดยร้อยละ 26.9 อยู่ในกลุ่มอายุ 65-69 ปี รองลงมาร้อยละ 25.3 อยู่ในกลุ่มอายุ 60-64 ปี ร้อยละ 16.5 อยู่ในกลุ่มอายุ 70-74 ปี ร้อยละ 15.8 ร้อยละ 10.4 และร้อยละ 5.1 อยู่ในกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 59 ปี 75-79 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ และอายุ

เพศและอายุ	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
หญิง	159	53.5
ชาย	138	46.5
<u>อายุ</u>		
ต่ำกว่า 59 ปี	47	15.8
60-64 ปี	75	25.3
65-69 ปี	80	26.9
70-74 ปี	49	16.5
75-79 ปี	31	10.4
80 ปี ขึ้นไป	15	5.1

อายุเฉลี่ย = 66.2

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.2 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 11.8 มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 11.1 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 8.8 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 7.4 ไม่ได้เรียนหนังสือ และร้อยละ 3.7 มีการศึกษาระดับระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	7.4
ต่ำกว่าประถมศึกษา	35	11.8
ประถมศึกษา	170	57.2
มัธยมศึกษา	33	11.1
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	11	3.7
ปริญญาตรี	26	8.8

อาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.8 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 20.5 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 10.4 ค้าขาย ร้อยละ 6.1 รับราชการ ร้อยละ 1.7 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 0.7 เป็นนักธุรกิจ นอกจากนี้มีร้อยละ 16.8 อาชีพ อื่นๆ (แม่บ้าน พ่อบ้าน บำนาญ และนักการเมืองท้องถิ่น) (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
เกษตรกร	130	43.8
รับจ้างทั่วไป	61	20.5
ค้าขาย	31	10.4
รับราชการ	18	6.1
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	1.7
นักธุรกิจ	2	0.7
อื่นๆ (แม่บ้าน พ่อบ้าน บำนาญ และ นักการเมืองท้องถิ่น)	50	16.8

รายได้

ผลการศึกษา พบว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 43.1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 26.9 รายได้ 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 18.8 ไม่มีรายได้ ร้อยละ 7.7 รายได้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.4 รายได้ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 1.7 รายได้ 25,001-30,000 บาท และร้อยละ 1.3 มีรายได้เฉลี่ย 20,001-25,000 บาท ต่อเดือน (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	44	18.8
5,000 บาท หรือน้อยกว่า	128	43.1
5,001-10,000 บาท	80	26.9
10,001-15,000 บาท	23	7.7
15,001-20,000 บาท	13	4.4
20,001-25,000 บาท	4	1.3
25,001-30,000 บาท	5	1.7

ความรู้/ภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า ความรู้/ ภูมิปัญญาของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.0 มีภูมิปัญญาในด้านการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 19.0 มีภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ร้อยละ 14.0 มีภูมิปัญญาด้านโภชนาการ ร้อยละ 8.0 มีภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ร้อยละ 7.0 มีภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ร้อยละ 6.0 มีภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม ร้อยละ 4.0 มีภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม และร้อยละ 2.0 มีภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5
จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้/
ภูมิปัญญาที่มีอยู่

ความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
ด้านการเกษตร	150	28.0
ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	101	19.0
ด้านโภชนาการ	74	14.0
ด้านการแพทย์แผนไทย	45	8.0
ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี	38	7.0
ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน	38	7.0
ด้านศิลปกรรม	29	6.0
ด้านอื่นๆ (การศึกษ พลศึกษา)	26	5.0
ด้านภาษาและวรรณกรรม	19	4.0
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	10	2.0

หมายเหตุ เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการคำตอบ

เมื่อพิจารณา ความรู้/ ภูมิปัญญา ด้านต่างๆ มีร้อยละ 48.1 ที่มีความรู้/ ภูมิปัญญา 1 ด้าน ร้อยละ 32.7 มี ความรู้/ ภูมิปัญญา 2 ด้าน และ ร้อยละ 19.2 มี ความรู้/ ภูมิปัญญา 3 ด้าน ขึ้นไป (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6
จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
จำนวนด้านความรู้/ ภูมิปัญญา

จำนวนด้านความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
1 ด้าน	143	48.1
2 ด้าน	97	32.7
3 ด้าน ขึ้นไป	57	19.2

แหล่งที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.6 ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา จากการศึกษาด้วยตนเอง รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.0 ได้รับการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญาจากญาติผู้ใหญ่ ร้อยละ 48.5 จากบิดามารดา ร้อยละ 31.3 จากครู อาจารย์ ร้อยละ 10.4 จากพระ และร้อยละ 5.1 ได้รับจากแหล่งอื่นๆ (หน่วยราชการ เพื่อนบ้าน) (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม แหล่งที่ได้รับ
การถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา

แหล่งที่ได้รับการถ่ายทอด	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
ศึกษาด้วยตนเอง	186	62.6
ญาติผู้ใหญ่	168	56.0
บิดา มารดา	144	48.5
ครู อาจารย์	93	31.3
พระ	31	10.4
อื่นๆ (หน่วยราชการ เพื่อนบ้าน)	15	5.1

หมายเหตุ เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการคำตอบ

วัยที่ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา ร้อยละ 34.3 ได้รับเมื่อวัยเด็ก ร้อยละ 31.6 ได้รับมาเมื่อวัยรุ่น ร้อยละ 29.3 ได้รับมาเมื่อวัยผู้ใหญ่ และร้อยละ 4.7 ได้รับมาเมื่อวัยสูงอายุ (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวัย
ที่ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา

วัยที่ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
วัยเด็ก	102	34.3
วัยรุ่น	94	31.6
วัยผู้ใหญ่	87	29.3
วัยสูงอายุ	14	4.7

วิธีที่ได้รับความรู้/ภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.0 ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญาจากการถ่ายทอด รองลงมาร้อยละ 29.0 ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญาจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 26.0 จดจำจากการดูผู้อื่น ร้อยละ 11.0 ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญาจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา และร้อยละ 2.0 ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญาจากวิธีการอื่นๆ (จัดอบรม จากอาชีพที่ทำ ความฝัน) (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
วิธีที่ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา

วิธีที่ได้รับความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
จากการถ่ายทอด	222	32.0
จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง	202	29.0
จดจำจากการดูผู้อื่น	180	26.0
จากการเรียนรู้ในสถานศึกษา	75	11.0
อื่นๆ (จัดอบรม จากอาชีพที่ทำ ความฝัน)	11	2.0

หมายเหตุ เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการคำตอบ

การถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญาให้ผู้อื่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 27.0 ได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกหลาน รองลงมาร้อยละ 26.0 ถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ ร้อยละ 19.0 ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับญาติพี่น้อง ร้อยละ 17.0 ถ่ายทอดให้เพื่อน ร้อยละ 10.0 ถ่ายทอดให้นักเรียน/ นักศึกษา และร้อยละ 1.0 ถ่ายทอดให้กลุ่มอื่นๆ (หมู่บ้านใกล้เคียง ชุมชน ผู้สูงอายุ) (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
การถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญาให้ผู้อื่น

ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
ลูก หลาน	214	27.0
ผู้สนใจ	210	26.0
ญาติพี่น้อง	150	19.0
เพื่อน	136	17.0
นักเรียน/นักศึกษา	79	10.0
อื่นๆ (หมู่บ้านใกล้เคียง ชุมชน ผู้สูงอายุ)	11	1.0

หมายเหตุ เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการคำตอบ

วิธีการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30.0 ถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญาโดยใช้วิธีการสาธิต ทดลองปฏิบัติ รองลงมาร้อยละ 26.0 ถ่ายทอดโดยใช้วิธีการปฏิบัติจริงสามารถนำไปประกอบอาชีพ ร้อยละ 24.0 ถ่ายทอดโดยใช้การบอกเล่าเรื่องราว ร้อยละ 10.0 ถ่ายทอดโดยใช้การบรรยาย ร้อยละ 5.0 ถ่ายทอดโดยเขียนเป็นตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ ร้อยละ 4.0 ถ่ายทอดโดยสอดแทรกในรูปความบันเทิง และร้อยละ 1.0 ถ่ายทอดโดยวิธีอื่นๆ (ไม่ระบุ) (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11
จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม
วิธีการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา

วิธีการถ่ายทอดความรู้/ ภูมิปัญญา	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
การสาธิต ทดลองปฏิบัติ	206	30.0
การปฏิบัติจริงสามารถนำไปประกอบอาชีพ	178	26.0
การบอกเล่าเรื่องราว	164	24.0
การบรรยาย	79	10.0
เขียนเป็นตำรา สิ่งพิมพ์ต่างๆ	31	5.0
สอดแทรกในรูปความบันเทิง	26	4.0
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	3	1.0

หมายเหตุ เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 รายการคำตอบ

ปัญหาสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.7 ไม่มีปัญหาสุขภาพ และ ร้อยละ 29.3 มีปัญหาสุขภาพ โดยชนิดของปัญหาสุขภาพนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 27.6 มีปัญหาสุขภาพเรื่องโรคกระดูกมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 21.8 มีปัญหาเรื่องโรคความดัน ร้อยละ 14.9 โรคเบาหวาน ร้อยละ 9.2 มีปัญหาเกี่ยวกับสายตา ร้อยละ 8.0 มีปัญหาเรื่องโรคชรา และ ร้อยละ 5.7 มีปัญหาเรื่องโรคภูมิแพ้ และอื่นๆ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12
จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามปัญหาสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพ	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
<u>การมีปัญหาสุขภาพ</u>	(N=297)	
มี	87	29.3
ไม่มี	210	70.7

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ปัญหาสุขภาพ	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
<u>ชนิดปัญหาสุขภาพ</u>	(N=87)	
โรคกระดูก	24	27.6
โรคความดัน	19	21.8
เบาหวาน	13	14.9
สายตา	8	9.2
ชรา	7	8.0
ภูมิแพ้	5	5.7
สมอง	4	4.7
ระบบหัวใจ	4	4.7
ช่องท้อง	3	3.4

การได้รับเชิญไปถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น (ในรอบ 6 เดือน)

ผลการศึกษา พบว่า ในรอบ 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 68.0 ไม่ได้ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดภูมิปัญญา และร้อยละ 32.0 ได้รับเชิญไปถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น สำหรับภูมิปัญญาเรื่องที่ได้รับเชิญไปถ่ายทอดนั้น พบว่า ร้อยละ 33.7 ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเรื่องหัตถกรรมมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 23.1 ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเรื่องทำอาหาร ร้อยละ 23.1 ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเรื่องประเพณีพื้นบ้าน ร้อยละ 13.8 ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเรื่องการเกษตร และน้อยที่สุด ร้อยละ 6.3 ได้รับเชิญให้ไปถ่ายทอดเรื่องสุขภาพ (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละของผู้ตอบ จำแนกตามการได้รับเชิญ
ในรอบ 6 เดือน ไปถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น

การได้รับเชิญ	จำนวน (N=297)	ร้อยละ
<u>การได้รับเชิญ</u>	(N=297)	
ไม่ได้รับเชิญ	202	68.0
ได้รับเชิญ	95	32.0
<u>ภูมิปัญญาเรื่องที่ได้รับเชิญไปถ่ายทอด</u>	(N=95)	
หัตถกรรม	32	33.7
ทำอาหาร	22	23.1
ประเพณีพื้นบ้าน	22	23.1
การเกษตร	13	13.8
สุขภาพ	6	6.3

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุตามหลักการ วิธีการ

ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา และปัญหาอุปสรรค

ในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุตามโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ หมายถึง หลักการ วิธีการ และลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุตามโครงการฯ ในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และภูมิปัญญาให้กับลูกหลานและผู้สนใจด้วยวิธีการสาธิต ทดลอง ปฏิบัติจริง จนเกิดความรู้ความชำนาญและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ โดยผลการศึกษาปรากฏดังนี้

หลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

หลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา หมายถึง แนวทางที่ยึดถือเป็นข้อปฏิบัติในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ โดยมีการวางแผน การกำหนดขั้นตอน การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ

รวมถึงการปฏิบัติตนต่อผู้รับการถ่ายทอด การกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้รับการถ่ายตอดนำภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุโดยการให้ความสำคัญกับผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาทุกคนโดยเท่าเทียมกัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.8 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 33.3 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ร้อยละ 16.5 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.138 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยการให้ความสำคัญกับผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาทุกคนโดยเท่าเทียมกันอยู่ในระดับสูง

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถนำไปประกอบอาชีพ/ ใช้ประโยชน์ได้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.8 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 25.6 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.960 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถนำไปประกอบอาชีพ/ ใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 44.4 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 23.6 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.832 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นว่าผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาควรแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมให้ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาได้คิดค้นผลงานชิ้นใหม่ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 51.5 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 23.2 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 18.5 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.811 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาได้คิดค้นผลงานชิ้นใหม่ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละครั้ง ได้มีการวางแผนหรือกำหนดขั้นตอนไว้ล่วงหน้า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 45.1 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 33.7 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 16.5 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.727 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยการถ่ายทอดภูมิปัญญาในแต่ละครั้ง ได้มีการวางแผนหรือกำหนดขั้นตอนไว้ล่วงหน้าอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการ
ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ได้ให้ความสำคัญกับผู้รับ การถ่ายทอดภูมิปัญญาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน	33.3 (99)	48.8 (145)	16.5 (49)	1.0 (3)	0.3 (1)	4.138	.743	มาก
ได้ให้ผู้รับการถ่ายทอดภูมิ ปัญญา สามารถนำไปประกอบ อาชีพ/ ใช้ประโยชน์ได้	25.6 (76)	46.8 (139)	25.6 (76)	2.0 (6)	0.0 (0)	3.960	.770	มาก
ได้ตระหนักการถ่ายทอด ภูมิปัญญา ต้องแสวงหา ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ	23.6 (70)	44.4 (132)	23.6 (70)	8.4 (25)	0.0 (0)	3.832	.885	มาก
ส่งเสริมให้ผู้รับการถ่ายทอด ภูมิปัญญาได้คิดค้นผลงาน ชิ้นใหม่ด้วยตนเอง	18.5 (55)	51.5 (153)	23.2 (69)	6.1 (18)	0.7 (2)	3.811	.829	มาก
ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาใน แต่ละครั้ง ได้มีการวางแผน หรือกำหนดขั้นตอนไว้ล่วงหน้า	16.5 (49)	45.1 (134)	33.7 (100)	4.0 (12)	0.7 (2)	3.727	.807	มาก
รวม						3.894	.597	มาก

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา หมายถึง วิธีการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ
ด้วยการบอก แนะนำ อธิบาย สาธิต ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงการให้คำชมเชยและการให้

กำลังใจแก่ผู้ที่รับการถ่ายทอดอย่างสม่ำเสมอ โดยในส่วนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่โดยการสอน/ บอกเล่าให้กับลูกหลานและผู้สนใจโดยไม่ปิดบัง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 45.1 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.1 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 13.5 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.290 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่โดยการสอน/ บอกเล่าให้กับลูกหลานและผู้สนใจโดยไม่ปิดบังอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยวิธีการสาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 40.7 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 16.8 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.215 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยได้สาธิตให้ดู และลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยวิธีการคอยให้กำลังใจและชมเชยแก่ผู้รับการถ่ายทอดอยู่เสมอ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 58.6 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 20.2 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 19.5 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.973 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยคอยให้กำลังใจและชมเชยแก่ผู้รับการถ่ายทอดอยู่เสมออยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยวิธีการนำความรู้และประสบการณ์นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 48.8 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 25.3 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 23.6 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.970 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยนำความรู้และประสบการณ์นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามการปฏิบัติงานผู้สูงอายุ ด้านวิธีการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญา

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงานผู้สูงอายุ					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ โดยการสอน/บอกเล่าให้กับ ลูกหลานและผู้สนใจโดยไม่ปิดบัง	45.1 (134)	40.1 (119)	13.5 (40)	1.3 (2)	0.0 (0)	4.290	.747	มาก
วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ได้สถิติให้ดู และลงมือ ปฏิบัติด้วยตัวเอง	40.7 (121)	41.4 (123)	16.8 (50)	0.7 (2)	0.3 (1)	4.215	.767	มาก
การถ่ายทอดภูมิปัญญา คอย ให้กำลังใจและชมเชยแก่ผู้รับ การถ่ายทอดอยู่เสมอ	20.2 (60)	58.6 (174)	19.5 (58)	1.7 (5)	0.0 (0)	3.973	.682	มาก
วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา นำความรู้และประสบการณ์ นำมาปรับใช้ให้เหมาะกับ สถานการณ์ปัจจุบัน	25.3 (75)	48.8 (145)	23.6 (70)	2.4 (7)	0.0 (0)	3.970	.764	มาก
รวม						4.112	.582	มาก

ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา หมายถึง ลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาให้สูญหาย โดยสามารถนำภูมิปัญญาไปสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชน ซึ่งภูมิปัญญานั้นอาจจะมีการเขียนบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

หรือไม่มีการเขียนบันทึกไว้ แต่ใช้วิธีการจดจำจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปสู่บุคคลอีกรุ่นหนึ่งและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป โดยในสวนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยมีความรู้สึกว่ามีความสุขและภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 44.8 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด ร้อยละ 42.1 ปฏิบัติในระดับมาก และร้อยละ 12.5 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.310 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยมีความรู้สึกมีความสุขและภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอยู่ในระดับมา

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยมีความตระหนักในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อมิให้สูญหาย กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 47.1 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 35.7 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 16.5 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.175 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยมีความตระหนักในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อมิให้สูญหายอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยให้ความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้กับลูกหลานเป็นอันดับแรก กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 33.0 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 26.9 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.007 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ให้กับลูกหลานเป็นอันดับแรกมีความตระหนักในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อมิให้สูญหายอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยการถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้แก่ชุมชน/เยาวชน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 36.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 31.6 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 29.0 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.963 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยการถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้แก่ชุมชน/เยาวชนอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยการถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้แก่ชุมชน/เยาวชน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 36.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 31.6 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด และร้อยละ 29.0 ปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.963 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยการถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตให้แก่ชุมชน/เยาวชนอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยถ่ายทอดภูมิปัญญาจนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน/องค์กรได้ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 29.3 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 26.6 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.916 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยถ่ายทอดภูมิปัญญาจนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน/องค์กรได้อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาแก่ชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.4 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 30.0 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 25.9 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.902 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาแก่ชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาจนสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน/องค์กรได้อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยถ่ายทอดภูมิปัญญาจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 43.8 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 30.3 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 21.5 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.818 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยถ่ายทอดภูมิปัญญาจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปอยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยนำเครื่องมือ เครื่องใช้ สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการถ่ายทอดภูมิปัญญา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.0 ปฏิบัติในระดับมาก ร้อยละ 28.3 ปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 21.5 ปฏิบัติในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.633 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการปฏิบัติงานโดยนำเครื่องมือ เครื่องใช้ สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามการปฏิบัติงานผู้สูงอายุ ด้านลักษณะ

การถ่ายทอดภูมิปัญญา

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงานผู้สูงอายุ					\bar{X}	S.D	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
รู้สึกมีความสุขและภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม	44.8 (133)	42.1 (125)	12.5 (37)	0.7 (2)	0.0 (0)	4.310	.711	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติงานผู้สูงอายุ					\bar{X}	S.D	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ตระหนักในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาเพื่อมิให้สูญหาย	35.7 (106)	47.1 (140)	16.5 (49)	0.3 (1)	0.3 (1)	4.175	.733	มาก
ให้ความสำคัญในการถ่ายทอด ภูมิปัญญา ให้กับลูกหลานเป็น อันดับแรก	33.0 (98)	37.4 (111)	26.9 (80)	2.7 (8)	0.0 (0)	4.007	.842	มาก
ได้ถ่ายทอดประสบการณ์อัน เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการ ดำเนินชีวิตให้แก่ชุมชน/ เยาวชน	31.6 (94)	36.4 (100)	29.0 (86)	2.7 (8)	0.3 (1)	3.963	.863	มาก
ถ่ายทอดภูมิปัญญาจนสามารถ สร้างประโยชน์ให้กับชุมชน/ องค์กรได้	26.6 (79)	41.4 (123)	29.3 (87)	2.4 (7)	0.3 (1)	3.916	.824	มาก
ได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา เพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญา แก่ชุมชน	25.9 (77)	41.4 (123)	30.0 (89)	2.4 (7)	0.3 (1)	3.902	.822	มาก
ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญา จนเป็น ที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป	21.5 (64)	43.8 (130)	30.3 (90)	3.7 (11)	0.7 (2)	3.818	.835	มาก
ได้นำเครื่องมือ เครื่องใช้ สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการ ถ่ายทอดภูมิปัญญา	21.5 (64)	37.0 (110)	28.3 (84)	9.4 (28)	3.7 (11)	3.633	1.038	ปาน กลาง
รวม						3.965	.645	มาก

ภาพรวมการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.990 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.112 คือ ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.965 ในด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา และค่าเฉลี่ย 3.894 ในด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา แสดงว่าการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17

ภาพรวมการปฏิบัติงานผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพ
เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

การปฏิบัติงานผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพ เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา	4.112	.582	มาก
ด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา	3.965	.645	มาก
ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา	3.894	.597	มาก
รวม	3.990	0.608	มาก

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งที่ขัดขวางให้ผู้สูงอายุไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้สูงอายุตามโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุได้ เช่น ความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคการถ่ายทอด สุขภาพ และการเดินทาง โดยผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคด้านความรู้และประสบการณ์ โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ขาดการค้นหาคำความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีอยู่ เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 36.4 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก ร้อยละ 29.6 มีปัญหาระดับปานกลาง และร้อยละ 15.8 มีปัญหาระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.455 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยขาดการค้นหาคำรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีอยู่เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่อยู่ในระดับปานกลาง

การไม่ได้นำความรู้หรือเทคนิคใหม่ๆ มาถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.4 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 27.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และ ร้อยละ 17.8 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.764 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยไม่ได้นำความรู้หรือเทคนิคใหม่ๆ มาถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาในการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญากับผู้ที่มีภูมิปัญญาในด้านเดียวกัน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 39.1 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 25.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด และ ร้อยละ 16.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.330 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญากับผู้ที่มีภูมิปัญญาในด้านเดียวกันอยู่ในระดับปานกลาง

การประสบปัญหาขณะถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น หลงลืมเนื้อหา หรือขั้นตอนหรือการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 41.8 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 22.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด และ ร้อยละ 20.9 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.320 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยประสบปัญหาขณะถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่น หลงลืมเนื้อหา หรือขั้นตอนหรือการทำงานอยู่ในระดับต่ำ (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ด้านความรู้และประสบการณ์

ข้อความ	ระดับปัญหาอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ขาดการค้นหาคำรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีอยู่เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่	15.8 (47)	36.4 (108)	29.6 (88)	13.8 (41)	4.4 (13)	3.455	1.052	ปานกลาง

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับปัญหาอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ไม่ได้นำความรู้หรือเทคนิค ใหม่ๆ มาถ่ายทอดภูมิปัญญา	7.1 (21)	17.8 (53)	27.6 (82)	39.4 (117)	8.1 (24)	2.764	1.061	ปาน กลาง
มีปัญหาในการแลกเปลี่ยน ภูมิปัญญากับผู้ที่มีภูมิปัญญา ในด้านเดียวกัน	5.1 (15)	13.8 (41)	16.2 (48)	39.1 (116)	25.6 (77)	2.330	1.150	ปาน กลาง
ประสบปัญหาขณะถ่ายทอด ภูมิปัญญา เช่น หลงลืมเนื้อหา หรือขั้นตอนหรือการทำงาน	3.0 (9)	12.1 (36)	20.9 (62)	41.8 (124)	22.2 (66)	2.320	1.044	น้อย
รวม						2.717	0.810	ปาน กลาง

ปัญหาและอุปสรรค ด้านเทคนิคการถ่ายทอด โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อ
คำถามจำนวน 6 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ต้องมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพเท่านั้นจึงจะสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่
ผู้สนใจได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40.7 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก ร้อยละ 23.6 มีปัญหา
อุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 21.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
3.337 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยต้องมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพ
เท่านั้นจึงจะสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้สนใจได้อยู่ในระดับปานกลาง

ในชุมชนหรือท้องถิ่นนิยมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากกว่าการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม
พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.0 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 29.8 มีปัญหา
อุปสรรคในระดับน้อย และร้อยละ 19.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
2.828 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยในชุมชนหรือท้องถิ่นนิยมใช้เทคโนโลยี
สมัยใหม่มากกว่าการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมอยู่ในระดับปานกลาง

การประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างเต็มที่ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง
ร้อยละ 36.4 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 32.3 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และ

ร้อยละ 18.5 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.727 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยการประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างเต็มที่อยู่ในระดับปานกลาง

การไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.0 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 23.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 18.5 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.606 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

ลูกหลานไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญในภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.7 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 31.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 16.5 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.562 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยลูกหลานไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญในภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 38.0 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 28.3 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 15.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.552 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานด้านเทคนิคการถ่ายทอด

ข้อความ	ระดับปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ต้องมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพเท่านั้นจึงจะสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้สนใจได้	10.8 (32)	40.7 (121)	23.6 (70)	21.2 (63)	3.7 (11)	3.337	1.044	ปานกลาง

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ในชุมชนหรือท้องถิ่นนิยมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มากกว่าการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม	6.4 (19)	19.2 (57)	35.0 (104)	29.6 (88)	9.8 (29)	2.828	1.053	ปานกลาง
การประกอบอาชีพทำให้ไม่มีเวลาถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่างเต็มที่	4.0 (12)	18.5 (55)	32.3 (96)	36.4 (100)	8.8 (26)	2.727	.995	ปานกลาง
ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการถ่ายทอดภูมิปัญญา	7.4 (22)	16.8 (50)	23.2 (69)	34.0 (101)	18.5 (55)	2.606	1.181	ปานกลาง
ลูกหลานไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญในภูมิปัญญา	4.7 (14)	13.5 (40)	31.6 (94)	33.7 (100)	16.5 (49)	2.562	1.064	ปานกลาง
หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการถ่ายทอดภูมิปัญญา	5.1 (15)	13.5 (40)	28.3 (84)	38.0 (113)	15.2 (45)	2.552	1.061	ปานกลาง
รวม						2.769	0.763	ปานกลาง

ปัญหาและอุปสรรค ด้านสุขภาพ โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

สุขภาพไม่แข็งแรงจึงไม่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.8 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก ร้อยละ 26.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 15.8 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.539 แสดงว่า

กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยมองว่าหากมีสุขภาพไม่แข็งแรงก็จะไม่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้อยู่ในระดับปานกลาง

การไม่ดูแลตนเองทำให้ขาดความพร้อมในการถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 46.8 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก ร้อยละ 24.9 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 12.5 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.525 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยมองว่าการไม่ดูแลตนเองทำให้ขาดความพร้อมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

เคลื่อนไหวร่างกายไม่คล่องแคล่วในขณะที่ถ่ายทอดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.7 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 32.7 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 18.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.764 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยเคลื่อนไหวร่างกายไม่คล่องแคล่วในขณะที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

ขณะถ่ายทอดภูมิปัญญามีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.0 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ร้อยละ 31.0 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง และร้อยละ 20.2 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.764 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยขณะถ่ายทอดภูมิปัญญามีอาการปวดเมื่อยตามร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง

จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค

ในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ

ข้อความ	ระดับปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สุขภาพไม่แข็งแรงจึงไม่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้	15.8 (47)	41.8 (124)	26.6 (79)	12.1 (36)	3.7 (11)	3.539	1.016	ปานกลาง

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การไม่ดูแลตนเองทำให้ขาดความพร้อมในการถ่ายทออดภูมิปัญญา	12.5 (37)	46.8 (139)	24.9 (74)	12.5 (37)	3.4 (10)	3.525	.976	ปานกลาง
เคลื่อนไหวร่างกายไม่คล่องแคล่วในขณะที่ถ่ายทออดภูมิปัญญา	4.7 (14)	18.2 (54)	32.7 (97)	37.7 (112)	6.7 (20)	2.764	.982	ปานกลาง
ขณะถ่ายทออดภูมิปัญญามีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย	4.7 (14)	20.2 (60)	31.0 (92)	35.0 (104)	9.1 (27)	2.764	1.026	ปานกลาง
รวม						3.148	.720	ปานกลาง

ปัญหาและอุปสรรค ด้านการเดินทาง โดยในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับพาหนะที่จะใช้ในการเดินทางไปถ่ายทออดภูมิปัญญา พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.4 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก และร้อยละ 21.5 มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.118 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคโดยมีปัญหากับพาหนะที่จะใช้ในการเดินทางไปถ่ายทออดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง

การเดินทางไกลเพื่อไปถ่ายทออดภูมิปัญญาเป็นปัญหาและอุปสรรค พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.7 มีปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 24.6 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมาก และร้อยละ 10.1 มีปัญหาอุปสรรคในระดับมากที่สุด ร้อยละ 7.1 มีปัญหาระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.061 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเดินทางไกลเพื่อไปถ่ายทออดภูมิปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านการเดินทาง

ข้อความ	ระดับปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
มีปัญหาเกี่ยวกับพาหนะที่จะ ใช้ในการเดินทางไปถ่ายทอด ภูมิปัญญา	8.4 (25)	28.6 (85)	35.4 (105)	21.5 (64)	6.1 (18)	3.118	1.035	ปาน กลาง
การเดินทางไกลเพื่อไป ถ่ายทอดภูมิปัญญาเป็น ปัญหาและอุปสรรค	10.1 (30)	24.6 (73)	33.7 (100)	24.6 (73)	7.1 (21)	3.061	1.086	ปาน กลาง
รวม						3.089	0.983	ปาน กลาง

ภาพรวมความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวม 2.931 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.148 คือ ด้านสุขภาพ รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.089 ในด้านการเดินทาง ค่าเฉลี่ย 2.769 ในด้านเทคนิคการถ่ายทอด และค่าเฉลี่ย 2.717 ด้านความรู้และประสบการณ์ แสดงว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

ภาพรวมความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
ของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพ
การใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

ความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพ การใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านสุขภาพ	3.148	.720	ปานกลาง
ด้านการเดินทาง	3.089	.983	ปานกลาง
ด้านเทคนิคการถ่ายทอด	2.769	.763	ปานกลาง
ด้านความรู้และประสบการณ์	2.717	.810	ปานกลาง
รวม	2.931	0.819	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อความต้องการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงาน
ของผู้สูงอายุและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา
การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อความต้องการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุตามความคิดเห็นคำตอบ 5 ระดับ ได้แก่ ความต้องการระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด จากข้อคำถามความต้องการ 4 ข้อ มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

รัฐจำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะด้านต่างๆ ได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 48.8 มีความต้องการระดับมากที่สุด ร้อยละ 36.4 มีความต้องการระดับมาก ร้อยละ 13.1 มีความต้องการระดับปานกลาง และร้อยละ 1.7 มีความต้องการระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.323 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้รัฐส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะด้านต่างๆ ได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังมากขึ้น อยู่ในระดับสูง

ความต้องการให้ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.5 มีความต้องการระดับมาก ร้อยละ 40.4 มีความต้องการระดับ

มากที่สุด ร้อยละ 12.5 มีความต้องการระดับปานกลาง และร้อยละ 1.7 มีความต้องการระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.246 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญา อยู่ในระดับสูง

ความต้องการให้หน่วยงานจัดพาหนะมารับส่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.7 มีความต้องการระดับมาก ร้อยละ 30.3 มีความต้องการระดับมากที่สุด ร้อยละ 25.9 มีความต้องการระดับปานกลาง ร้อยละ 7.4 มีความต้องการระดับน้อย และร้อยละ 1.7 มีความต้องการระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.845 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการให้หน่วยงานจัดพาหนะมารับส่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับสูง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาจำเป็นต้องได้รับสวัสดิการ เช่น ค่าเดินทาง ค่าวิทยากร เป็นต้น ในอัตราที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.3 มีความต้องการระดับมาก ร้อยละ 29.0 มีความต้องการระดับมากที่สุด ร้อยละ 27.9 มีความต้องการระดับปานกลาง ร้อยละ 10.1 มีความต้องการระดับน้อย และร้อยละ 1.7 มีความต้องการระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.758 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการได้รับสวัสดิการ เช่น ค่าเดินทาง ค่าวิทยากร เป็นต้น ในอัตราที่เหมาะสม สำหรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาอยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อเสนอแนะ
ต่อความต้องการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ข้อความ	ความต้องการการพัฒนากิจการปฏิบัติงาน					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
รัฐจำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะด้านต่างๆ ได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังมากขึ้น	48.8 (145)	36.4 (108)	13.1 (39)	1.7 (5)	.0 (0)	4.323	.764	มาก

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ข้อความ	ความต้องการการพัฒนาการปฏิบัติงาน					\bar{X}	S.D.	การ แปล ผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ต้องการให้ชุมชน สถาบัน ทางศาสนา และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสืบทอด ภูมิปัญญา	40.4 (120)	45.5 (135)	12.5 (37)	1.7 (5)	.0 (0)	4.246	.733	มาก
ต้องการให้หน่วยงานจัด พาหนะมารับส่งเพื่ออำนวยความสะดวก ความสะดวกในการถ่ายทอด ภูมิปัญญา	30.3 (90)	34.7 (103)	25.9 (77)	7.4 (22)	1.7 (5)	3.845	.995	มาก
การถ่ายทอดภูมิปัญญา จำเป็นต้องได้รับสวัสดิการ เช่น ค่าเดินทาง ค่าวิทยากร เป็นต้น ในอัตราที่เหมาะสม	29.0 (86)	31.3 (93)	27.9 (83)	10.1 (30)	1.7 (5)	3.758	1.034	มาก
รวม						4.043	.722	มาก

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีผู้ให้คำตอบ 85 ราย ที่สำคัญ ร้อยละ 37.6 เห็นว่ารัฐควรส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง จริงจัง รองลงมา ร้อยละ 22.4 เห็นว่าควรให้เยาวชนรุ่นหลังรับทราบขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม อนุรักษ์ไม่ให้สูญหายและนำไปใช้ให้ ร้อยละ 11.8 เห็นว่าควรมีวิทยากรที่มาให้ความรู้ทันสมัย/อบรม ร้อยละ 9.4 เห็นควรให้หน่วยงานรัฐเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ร้อยละ 7.1 ต้องการให้มีการสนับสนุนงบประมาณมากขึ้นและ ร้อยละ 5.9 เห็นควรให้ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ และหาตลาดรองรับผลผลิต (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24

จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (N=85)	ร้อยละ
รัฐส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง จริงจัง	32	37.6
ให้เยาวชนรุ่นหลังรับทราบขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม อนุรักษ์ไม่ให้สูญหาย นำไปใช้	19	22.4
ขอวิทยากรให้ความรู้ทันสมัย/ อบรม	10	11.8
ให้หน่วยงานรัฐเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ด้านการใช้ภูมิปัญญา	8	9.4
สนับสนุนงบประมาณมากขึ้น	6	7.1
ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ	5	5.9
หาดตลาดรองรับผลผลิต	5	5.9

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งเป็นการหาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับการปฏิบัติงานตามโครงการ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามโครงการ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิปัญญาต่างกัน จะมีการปฏิบัติงานและมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานต่างกัน ดังรายละเอียดปรากฏ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปกับการปฏิบัติงานตามโครงการ

เพศ กับการปฏิบัติงานตามโครงการ

เพศ กับการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการศึกษา พบว่า ในกลุ่มเพศชาย มีค่าเฉลี่ย 4.0489 สูงกว่าในกลุ่มเพศหญิง ที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 3.8931 ซึ่งจากการทดสอบด้วยสถิติ t-test มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างการปฏิบัติงาน
ด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา จำแนกตามเพศ

เพศ	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ชาย	138	4.0489	.668	2.09	.038*
หญิง	159	3.8931	.616		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษากับการปฏิบัติงาน

การศึกษากับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามการศึกษา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 4.9329$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความแตกต่างกันตามการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง ที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างการศึกษากับการปฏิบัติงาน ด้านหลักการ
ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	9.7645	6	1.6274	4.9329	.0001*
ภายในกลุ่ม	95.6734	290	.3299		
รวม	105.4378	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.1939 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รองลงมาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.1692 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย 3.8788 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.8890 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา ค่าเฉลี่ย 3.7314 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ส่วนที่ค่าเฉลี่ยน้อยสุด 3.5000 ในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปฏิบัติงาน
ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	N	\bar{X}	S.D.
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	3.5000	.4811
ต่ำกว่าประถมศึกษา	35	3.7314	.5840
ประถมศึกษา	170	3.8788	.6132
มัธยมศึกษา	33	4.1939	.5690
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	11	3.8890	.5243
ปริญญาตรี	26	4.1692	.2867
รวม	297	3.8936	.5968

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่ามีความแตกต่างรายคู่ เฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ กับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และกับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28
 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย การปฏิบัติงาน
 ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
 จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	\bar{X}	ไม่ได้ เรียน หนังสือ	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปวช./ปวส อนุปริญญา	ปริญญาตรี
ไม่ได้เรียน หนังสือ	3.5000	.0000	.2314	.3788	.6939*	.3890	.6692*
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	3.7314		.0000	.1474	.4625	.1580	.4378
ประถมศึกษา	3.8788			.0000	.3151	.0100	.2904
มัธยมศึกษา	4.1939				.0000	.3050	.0247
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	3.8890					.0000	.4192
ปริญญาตรี	4.1692						.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษากับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามการศึกษา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 2.6032$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความแตกต่างกันตามการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง ที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างการศึกษากับการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.1280	6	.8547	2.6032	.0179*
ภายในกลุ่ม	95.2121	290	.3283		
รวม	100.3401	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.3462 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.3030 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.0824 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.0330 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา ค่าเฉลี่ย 4.0000 ในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และค่าเฉลี่ย 3.9071 ในกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปฏิบัติงาน
ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	N	\bar{X}	S.D.
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	4.0000	.7155
ต่ำกว่าประถมศึกษา	35	3.9071	.5593
ประถมศึกษา	170	4.0824	.5742
มัธยมศึกษา	33	4.3030	.5686
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	11	4.0330	.3582
ปริญญาตรี	26	4.3462	.3541
รวม	297	4.1120	.5822

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่าไม่มีความแตกต่างรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ
ต่อการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา
จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	\bar{X}	ไม่ได้ เรียน หนังสือ	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี
ไม่ได้เรียน หนังสือ	4.0000	.0000	.0929	.0824	.3030	.0330	.3462
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	3.9071		.0000	.1753	.3959	.1260	.4391
ประถมศึกษา	4.0824			.0000	.2206	.0490	.2638
มัธยมศึกษา	4.3030				.0000	.2700	.0432
ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	4.0330					.0000	.0962
ปริญญาตรี	4.3462						.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษากับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยรวม

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยรวม ตามการศึกษา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 3.0612$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ โดยรวม มีความแตกต่างกันตามการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง ที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างการศึกษากับการปฏิบัติงาน โดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.4939	6	.9157	3.0612	.0064*
ภายในกลุ่ม	86.7430	290	.2991		
รวม	92.2369	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.2246 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รองลงมาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.1403 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ค่าเฉลี่ย 3.9980 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา ค่าเฉลี่ย 3.9754 ในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ค่าเฉลี่ย 3.7782 ในกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา และค่าเฉลี่ย 3.7567 ในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปฏิบัติงาน
โดยรวม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	N	\bar{X}	S.D.
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	3.7567	.5631
ต่ำกว่าประถมศึกษา	35	3.7782	.5500
ประถมศึกษา	170	3.9754	.5805
มัธยมศึกษา	33	4.2246	.4714
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	11	3.9980	.6780
ปริญญาตรี	26	4.1403	.2699
รวม	297	3.9788	.5582

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่าไม่มีความแตกต่างรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงาน
โดยรวมจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	\bar{x}	ไม่ได้ เรียน หนังสือ	ต่ำกว่า ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี
ไม่ได้เรียน หนังสือ	3.7567	.0000	.0215	.2187	.4679	.2410	.3836
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	3.7782		.0000	.1972	.4464	.2200	.3621
ประถมศึกษา	3.9754			.0000	.2492	.0230	.1649
มัธยมศึกษา	4.2246				.0000	.2270	.0843
ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	3.9980					.0000	.7494
ปริญญาตรี	4.1403						.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้กับการปฏิบัติงาน

รายได้กับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามรายได้ ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 2.4874$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความแตกต่างกันตามรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง ที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างรายได้กับการปฏิบัติงาน ด้านหลักการ
ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.1607	6	.8601	2.4874	.0231*
ภายในกลุ่ม	100.2772	290	.3458		
รวม	105.4378	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.2923 ในกลุ่มที่มีรายได้ 15,001-20,000 บาท รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.2000 ในกลุ่มที่มีรายได้ 25,001-30,000 บาท ค่าเฉลี่ย 4.1217 ในกลุ่มที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.9100 ในกลุ่มที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.9000 ในกลุ่มที่มีรายได้ 20,001-25,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.8437 ในกลุ่มที่มีรายได้ 5,000 บาท หรือน้อยกว่า และค่าเฉลี่ย 3.7364 ในกลุ่มที่ไม่มีรายได้ (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปฏิบัติงาน
ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
จำแนกตามรายได้

รายได้	N	\bar{X}	S.D.
ไม่มีรายได้	44	3.7364	.6438
5,000 บาท หรือน้อยกว่า	128	3.8437	.5783
5,001-10,000 บาท	80	3.9100	.6451
10,001-15,000 บาท	23	4.1217	.3503
15,001-20,000 บาท	13	4.2923	.5634
20,001-25,000 บาท	4	3.9000	.1155
25,001-30,000 บาท	5	4.2000	.3742
รวม	297	3.8936	.5968

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่าไม่มีความแตกต่างรายคู่ ดังแสดงใน (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย การปฏิบัติงาน

ด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา

จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	ไม่มี ราย ได้	5,000 บาท หรือ น้อยกว่า	5,001- 10,000 บาท	10,001- 15,000 บาท	15,001- 20,000 บาท	20,001- 25,000 บาท	25,001- 30,000 บาท
ไม่มีรายได้	3.7364	.0000	.1073	.1736	.3853	.5559	.1636	.4636
5,000 บาท หรือน้อยกว่า	3.8437		.0000	.0663	.2780	.4486	.0563	.3563
5,001-10,000 บาท	3.9100			.0000	.2117	.3823	.0100	.2900
10,001-15,000 บาท	4.1217				.0000	.1706	.2217	.0783
15,001-20,000 บาท	4.2923					.0000	.3923	.0923
20,001-25,000 บาท	3.9000						.0000	.3000
25,001-30,000 บาท	4.2000							.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิปัญญากับการปฏิบัติงาน

ภูมิปัญญากับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามภูมิปัญญา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 3.4386$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีความแตกต่างกันตามภูมิปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง ที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง

ภูมิปัญญากับการปฏิบัติงาน ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2.2935	2	1.1467	3.4386	.0334*
ภายในกลุ่ม	98.0466	294	.3335		
รวม	100.3401	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.2895 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.0839 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) และค่าเฉลี่ย 4.0490 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปฏิบัติงาน

ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	N	\bar{X}	S.D.
น้อย (1 ด้าน)	143	4.0839	.6015
ปานกลาง (2 ด้าน)	97	4.0490	.5655
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	57	4.2895	.5341
รวม	297	4.1120	.5822

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า มีความแตกต่างรายคู่ เฉพาะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) กับกลุ่มที่มีภูมิปัญญา มาก (3 ด้านขึ้นไป) (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย การปฏิบัติงาน
ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	\bar{X}	น้อย (1 ด้าน)	ปานกลาง (2 ด้าน)	มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)
น้อย (1 ด้าน)	4.0839	.0000	.0349	.2056
ปานกลาง (2 ด้าน)	4.0490		.0000	.2405 *
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	4.2895			.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลทั่วไปกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

อาชีพกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

อาชีพกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์ ตามอาชีพ ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 2.4817$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์ มีความแตกต่างกันตามอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.41)

ตารางที่ 4.41
วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างอาชีพกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
ด้านความรู้และประสบการณ์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	9.4864	6	1.5811	2.4817	.0234*
ภายในกลุ่ม	184.7560	290	.6371		
รวม	194.2424	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.0246 ในกลุ่มอาชีพรับจ้าง รองลงมาค่าเฉลี่ย 2.9583 ในกลุ่มอาชีพรับราชการ ค่าเฉลี่ย 2.7000 ในกลุ่มอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ค่าเฉลี่ย 2.6600 อาชีพอื่นๆ ค่าเฉลี่ย 2.5962 ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรวม ค่าเฉลี่ย 2.5887 กลุ่มอาชีพค้าขาย และค่าเฉลี่ย 2.5000 ในกลุ่มที่มีอาชีพเป็นนักรูกรกิจ (ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	N	\bar{X}	S.D.
รับราชการ	18	2.9583	.9166
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	2.7000	1.3038
ค้าขาย	31	2.5887	.7146
รับจ้างทั่วไป	61	3.0246	.8225
เกษตรกรรวม	130	2.5962	.7728
นักรูกรกิจ	2	2.5000	.3536
อื่นๆ	50	2.6600	.7902
รวม	297	2.7172	.8101

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า
ไม่มีความแตกต่างรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์
จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	รับ ราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	ค้าขาย	รับจ้าง ทั่วไป	เกษตร กรรม	นัก ธุรกิจ	อื่นๆ
รับราชการ	2.9583	.0000	.2583	.3696	.0663	.3621	.4583	.2983
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	2.7000		.0000	.1113	.3246	.1038	.2000	.0400
ค้าขาย	2.5887			.0000	.4359	.0075	.0887	.0713
รับจ้างทั่วไป	3.0246				.0000	.4284	.5246	.3646
เกษตรกรรม	2.5962					.0000	.0962	.0638
นักธุรกิจ	2.5000						.0000	.1600
อื่นๆ	2.6600							.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รายได้กับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

รายได้กับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหา
อุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ ตามรายได้ ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 2.8522$ มี
ความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ
มีความแตกต่างกันตามรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
รายได้กับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	8.5525	6	1.4254	2.8522	.0103*
ภายในกลุ่ม	144.9290	290	.4998		
รวม	153.4815	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.4659 ในกลุ่ม
ไม่มีรายได้ รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.2692 ในกลุ่มที่มีรายได้ 15,001-20,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.2500 ใน
กลุ่มรายได้ 20,001-25,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.1035 ในกลุ่มที่รายได้ 5,000 บาท หรือน้อยกว่า
ค่าเฉลี่ย 3.1000 ในกลุ่มที่รายได้ 5,001-10,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3.0435 ในกลุ่มที่มีรายได้ 10,001 -
15,000 บาท และค่าเฉลี่ย 2.3500 ในกลุ่มรายได้ 25,001-30,000 บาท (ตารางที่ 4.45)

ตารางที่ 4.45

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ จำแนกตามรายได้

รายได้	N	\bar{X}	S.D.
ไม่มีรายได้	44	3.4659	.4870
5,000 บาท หรือน้อยกว่า	128	3.1035	.7909
5,001-10,000 บาท	80	3.1000	.6758
10,001-15,000 บาท	23	3.0435	.6381
15,001-20,000 บาท	13	3.2692	.7737
20,001-25,000 บาท	4	3.2500	.2041
25,001-30,000 บาท	5	2.3500	.8588
รวม	297	3.1481	.7201

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า
 ไม่มีความแตกต่างรายคู่ ดังแสดงในตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46
 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
 ในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{x}	ไม่มี รายได้	5,000 บาท หรือ น้อยกว่า	5,001- 10,000 บาท	10,001- 15,000 บาท	15,001- 20,000 บาท	20,001- 25,000 บาท	25,001- 30,000 บาท
ไม่มีรายได้	3.4659	.0000	.3624	.3659	.4224	.1967	.2159	1.1159
5,000 บาท หรือน้อยกว่า	3.1035		.0000	.0035	.0600	.1657	.1465	.7535
5,001-10,000 บาท	3.1000			.0000	.0565	.1692	.1500	.7500
10,001-15,000 บาท	3.0435				.0000	.2257	.2065	.6935
15,001-20,000 บาท	3.2692					.0000	.0192	.9192
20,001-25,000 บาท	3.2500						.0000	.9000
25,001-30,000 บาท	2.3500							.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์ ตามภูมิปัญญา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 4.6109$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์ มีความแตกต่างกันตามภูมิปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่าง
ระหว่างภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
ด้านความรู้และประสบการณ์

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5.9074	2	2.9537	4.6109	.0107*
ภายในกลุ่ม	188.3350	294	.6406		
รวม	194.2424	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.8686 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) รองลงมาค่าเฉลี่ย 2.8246 และ 2.5717 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) และที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.48
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานด้านความรู้และประสบการณ์
จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	N	\bar{X}	S.D.
น้อย (1 ด้าน)	143	2.5717	.8648
ปานกลาง (2 ด้าน)	97	2.8686	.7172
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	57	2.8246	.7647
รวม	297	2.7172	.8101

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเซฟฟ์ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า มีความแตกต่างรายคู่เฉพาะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) กับที่มีภูมิปัญญากึ่งกลาง (2 ด้าน) (ตารางที่ 4.49)

ตารางที่ 4.49
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานด้านความรู้และประสบการณ์
จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	\bar{X}	น้อย (1 ด้าน)	ปานกลาง (2 ด้าน)	มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)
น้อย (1 ด้าน)	2.5717	.0000	.2969*	.2529
ปานกลาง (2 ด้าน)	2.8686		.0000	.0440
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	2.8246			.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านเทคนิคการถ่ายทอด

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านเทคนิคการถ่ายทอด ตามภูมิปัญญา ด้วยสถิติ F-test พบว่ามีค่า $F = 6.5517$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านเทคนิคการถ่ายทอด มีความแตกต่างกันตามภูมิปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.50

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ด้านเทคนิคการถ่ายทอด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.3583	2	3.6792	6.5517	.0016*
ภายในกลุ่ม	165.0992	294	.5616		
รวม	172.4575	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.9444 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) รองลงมาค่าเฉลี่ย 2.9055 และ 2.6061 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) และที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.51)

ตารางที่ 4.51
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านเทคนิคการถ่ายทอด
จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	N	\bar{X}	S.D.
น้อย (1 ด้าน)	143	2.6061	.7700
ปานกลาง (2 ด้าน)	97	2.9055	.7152
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	57	2.9444	.7535
รวม	297	2.7688	.7633

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า มีความแตกต่างรายคู่ เฉพาะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) กับกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) และกับกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) (ตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.52
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานด้านเทคนิคการถ่ายทอด
จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	\bar{X}	น้อย (1 ด้าน)	ปานกลาง (2 ด้าน)	มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)
น้อย (1 ด้าน)	2.6061	.0000	.2994*	.3383*
ปานกลาง (2 ด้าน)	2.9055		.0000	.0389
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	2.9444			.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ ตามภูมิปัญญา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 21.7319$

มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ มีความแตกต่างกันตามภูมิปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.53)

ตารางที่ 4.53

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	19.7677	2	9.8838	21.7319	.0001*
ภายในกลุ่ม	133.7138	294	.4548		
รวม	153.4815	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.4298 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.3763 และ 2.8811 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) และที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.54)

ตารางที่ 4.54

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	N	\bar{X}	S.D.
น้อย (1 ด้าน)	143	2.8811	.8086
ปานกลาง (2 ด้าน)	97	3.3763	.5015
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	57	3.4298	.5464
รวม	297	3.1481	.7201

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่ามีความแตกต่างรายคู่ เฉพาะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) กับกลุ่มที่มีภูมิปัญญาปานกลาง (2 ด้าน) และกับกลุ่มที่มีภูมิปัญญามาก (3 ด้าน ขึ้นไป) (ตารางที่ 4.55)

ตารางที่ 4.55

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	\bar{X}	น้อย (1 ด้าน)	ปานกลาง (2 ด้าน)	มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)
น้อย (1 ด้าน)	2.8811	.0000	.4952*	.5487*
ปานกลาง (2 ด้าน)	3.3763		.0000	.5487
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	3.4298			.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยรวม

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน โดยรวมตามภูมิปัญญา ด้วยสถิติ F-test พบว่า มีค่า $F = 9.0942$ มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพ มีความแตกต่างกันตามภูมิปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4.56)

ตารางที่ 4.56

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
ภูมิปัญญากับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	7.9372	2	3.9686	9.0942	.0001*
ภายในกลุ่ม	128.2975	294	.4364		
รวม	136.2346	296			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.0526 ในกลุ่มที่มี ภูมิปัญญา มาก (3 ด้าน ขึ้นไป) รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.0457 และ 2.7212 ในกลุ่มที่มีภูมิปัญญา ปานกลาง (2 ด้าน) และที่มีภูมิปัญญาน้อย (1 ด้าน) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.57)

ตารางที่ 4.57

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานโดยรวม จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	N	\bar{X}	S.D.
น้อย (1 ด้าน)	143	2.7212	.7241
ปานกลาง (2 ด้าน)	97	3.0457	.5702
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	57	3.0526	.6356
รวม	297	2.8908	.6784

และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการเซฟเฟ ของค่าเฉลี่ยด้านนี้ พบว่า มีความแตกต่างรายคู่ เฉพาะกลุ่มที่มีภูมิปัญญาน้อย(1 ด้าน) กับกลุ่มที่มีภูมิปัญญา ปานกลาง (2 ด้าน) และกับกลุ่มที่มีภูมิปัญญา มาก (3 ด้าน ขึ้นไป) (ตารางที่ 4.58)

ตารางที่ 4.58

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ของค่าเฉลี่ย ปัญหาอุปสรรค
ในการปฏิบัติงานโดยรวม จำแนกตามภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	\bar{X}	น้อย (1 ด้าน)	ปานกลาง (2 ด้าน)	มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)
น้อย (1 ด้าน)	2.7212	.0000	.3245*	.3314*
ปานกลาง (2 ด้าน)	3.0457		.0000	.0069
มาก (3 ด้าน ขึ้นไป)	3.0526			.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ในภาพรวมพบว่า ด้านการศึกษา มีความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงานในภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การศึกษามีความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงานในด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปกับการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ แยกเป็นรายตัวแปร พบว่า

- ด้านเพศ ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ในด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ด้านรายได้ ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ในด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ด้านภูมิปัญญา ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ในด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม พบว่า ด้านภูมิปัญญา มีความแตกต่างระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์ กับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในด้านความรู้และประสบการณ์ เทคนิคการถ่ายทอดภูมิปัญญา สุขภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ แยกเป็นรายตัวแปร พบว่า ด้านอาชีพ มีความแตกต่างระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในโครงการฯ ในด้านความรู้และประสบการณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

- ด้านรายได้ มีความแตกต่างระหว่างปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานในของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการทดสอบตามสมมติฐานสามารถสรุปได้ดังแสดงในตาราง 4.59

ตารางที่ 4.59

สรุปความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ กับการปฏิบัติงาน
ของผู้สูงอายุ และกับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ตัวแปร	การปฏิบัติงานในโครงการ				ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน				
	หลักการใน การถ่ายทอด ภูมิปัญญา	วิธีการถ่ายทอด ภูมิปัญญา	ลักษณะการ ถ่ายทอด ภูมิปัญญา	รวม	ความรู้และ ประสบการณ์	เทคนิคการ ถ่ายทอด	สุขภาพ	การ เดินทาง	รวม
เพศ	t = 1.03 P=.304	t = 0.06 P=0.952	t = 2.09 P=.038*	t = 1.47 P=.142	t =.43 P=.664	t = 1.36 P=.174	t = .92 P=..350	t = .26 P=..796	t = .64 P=.522
การศึกษา	F=4.9329 P=.0001*	F=2.6032 P=.0179*	F = 1.9558 P = .0720	F=3.0612 P=.0064*	F =1.1581 P = .3289	F =.9193 P= .4813	F =.7068 P= .6443	F =.5703 P= .7539	F =.8935 P=.4993
อาชีพ	F = 1.7219 P = .1156	F = 1.2987 P = .2576	F = 1.5667 P= .1566	F= 1.6932 P= .1566	F=2.4817 P=.0234*	F =1.1744 P = .3199	F =1.4851 P= .1830	F =1.0067 P= .4210	F =1.7682 P= .1054
รายได้	F=2.4874 P=.0231*	F =2.0091 P= .0644	F = 1.4497 P = .1956	F =1.9379 P= .0747	F =1.5948 P= .1542	F =1.1978 P= .3074	F=2.8522 P=.0103*	F =.7325 P= .6238	F =1.6198 P= .1413
ภูมิปัญญา	F = .2694 P = .7640	F=3.4386 P=.0334*	F = .7826 P= .0635	F =2.0840 P= .1263	F=4.6109 P=.0107*	F=6.5517 P=.0016*	F=21.7319 P<.0001*	F =.3934 P= .6751	F=9.0942 P=.0001*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 5 การอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของผู้สูงอายุ ได้ ผลการศึกษาที่เป็นประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ ดังนี้

การปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

หมายถึง หลักการ วิธีการ และลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุตามโครงการฯ ในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาให้กับลูกหลานและผู้สนใจ ด้วยวิธีการสาธิต ทดลอง ปฏิบัติจริง จนเกิดความรู้ความชำนาญและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ (ผลการศึกษาภาพรวมการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ) พบว่า ด้านวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญามีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีอยู่โดยการสอน/บอกเล่าให้กับลูกหลานและผู้สนใจโดยไม่ปิดบัง สอดคล้องกับหลักการถ่ายทอดภูมิปัญญาของปฐม นิคมานนท์ (2538, น. 34-35) ที่กล่าวไว้ว่าหลักการถ่ายทอด หมายถึงสาระสำคัญหรือวิธีการที่ยึดเป็นแนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือการถ่ายทอดความรู้จากบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้สั่งสมต่อๆ กันมา ซึ่งการถ่ายทอดนั้นจะเริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัว เครือญาติและผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วๆ ไป ร่องลงมา คือ ด้านลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะรู้สึกมีความสุขและภาคภูมิใจที่มีโอกาสเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา สอดคล้องกับทศพล กฤตยพิสิฐ (2547, น. 24) ที่กล่าวถึงกิจกรรมทางสังคมประเภทงานบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ไว้ว่าหากผู้สูงอายุสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึก มีความสุขและความพึงพอใจในชีวิต สำหรับด้านหลักการในการถ่ายทอดภูมิปัญญา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการให้ความสำคัญกับผู้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาทุกคนโดย เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับความหมายของการเป็นผู้สูงอายุ โดยเพ็ญนรินทร์ สาตราจาริณ (2549, น. 11) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีชีวิตอยู่ในช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยแห่งความเสื่อมถอยทางด้านร่างกาย จิตใจ การงานหน้าที่ทางสังคม และยังเป็นบุคคลที่ต้องการให้ผู้อื่น เห็นคุณค่า สนใจและเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

หมายถึง ปัจจัยหรือสิ่งกีดขวางให้ผู้สูงอายุไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทของผู้สูงอายุตามโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุได้ เช่น ความรู้และประสบการณ์ เทคนิคการถ่ายทอด สุขภาพ และการเดินทาง ผลการศึกษาภาพรวมความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุในโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการใช้ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ พบว่า ด้านสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าหากมีสุขภาพไม่แข็งแรงก็จะไม่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาได้ สอดคล้องกับองค์ประกอบการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ ของศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544, น. 138 - 139) ที่กล่าวในประเด็นของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อที่จะสามารถทำประโยชน์ให้กับบุคคลรอบข้างได้ ว่าต้องประกอบด้วยเรื่องของสุขภาพหรือสุขภาวะ (Well being) ซึ่งแยกเป็น 4 เรื่อง คือ กาย (Physical) จิต (Mental) สังคม (Social) และปัญญา (Spirit) ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าประเด็นเรื่องสุขภาพร่างกาย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้สูงอายุในฐานะของการเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา จึงควรที่จะได้รับการเสริมสร้างศักยภาพในการถ่ายทอดภูมิปัญญา โดยการดูแลและเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมควบคู่กันไป รองลงมา คือ ด้านการเดินทาง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเกี่ยวกับพาหนะที่จะใช้ในการเดินทางไปถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ 65-69 ปี ซึ่งถือเป็นวัยที่ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทาง ประกอบกับผลจากการศึกษาในประเด็นข้อเสนอแนะ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการให้หน่วยงานจัดพาหนะมารับส่ง และต้องการที่จะได้รับสวัสดิการ ประเภทค่าเดินทาง ค่าวิทยากร ในอัตราที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดภูมิปัญญา สำหรับด้านเทคนิคการถ่ายทอด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบกับสภาพปัญหาที่จะต้องใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพเท่านั้นจึงจะสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้สนใจได้ สอดคล้องกับผลของการศึกษาข้อมูลทั่วไปซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 43.8 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท หรือน้อยกว่า จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพก่อนการไปถ่ายทอดภูมิปัญญาซึ่งเป็นงานเพื่อสังคมและไม่ได้รับผลตอบแทน และด้านความรู้และประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดการค้นหาคำความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับภูมิปัญญาที่มีอยู่เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับผลของการศึกษาเรื่องข้อเสนอแนะที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐหันมาส่งเสริมสนับสนุนให้

ผู้สูงอายุที่มีทักษะด้านต่างๆ ได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นหลังมากขึ้น เช่น การได้รับการอบรมเทคนิคการถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อให้มีประสบการณ์ก่อนการปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับประเด็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ของจิรวุฒิ ศิริรัตน์ (2546, น. 16) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุควรมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีสิทธิใช้ทรัพยากรในด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา นันทนาการ วัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่ทั้งนี้ หากค่านิยมของสังคมไม่จำกัดบทบาทของผู้สูงอายุไว้เพียงการไปวัด ฟังเทศน์และเลี้ยงหลานเท่านั้น แต่หันมาให้คุณค่ากับความรู้อะไรและประสบการณ์ที่ผู้สูงอายุได้สะสมมาตลอดชีวิต ประกอบกับหากได้มีการรับและถ่ายทอดไว้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้ได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุ และเป็นการเพิ่มบทบาทผู้สูงอายุให้กับครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีความต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานและข้อเสนอแนะในการพัฒนา
งานความต้องการที่จะพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

ผลการศึกษาพบว่าเรื่องที่รัฐจำเป็นต้องให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีทักษะด้านต่างๆ ได้มีโอกาสถ่ายทอดภูมิปัญญา สู่คนรุ่นหลังมากขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับปัญหาการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ท้องถิ่น ที่สามารถ จันท์สุรย์ และคณะ (2540, น. 60) ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ ขาดหน่วยงานหรือสถาบันกลางในการประสานระหว่างผู้เฒ่าเฒ่ากับปราชญ์ท้องถิ่น และระบบการทำงานของภาครัฐยังไม่เท่าทันสถานการณ์ทางสังคมและไม่เอื้ออำนวยต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งในด้านวิธีคิด วิธีการเรียนรู้ และการถ่ายทอด

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าควรให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับทราบขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม อนุรักษ์ไม่ให้สูญหาย และนำไปใช้ รองลงมา ให้หน่วยงานรัฐเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ด้านการใช้ภูมิปัญญา ต้องการวิทยากรให้ความรู้ทันสมัย/ อบรม ให้ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ และให้ตลาดรองรับผลผลิต/ ผลผลิตมากไม่มีตลาดรองรับ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานต่อผู้สูงอายุในปัจจุบัน โดยกนกวรรณ เพียงเกต (2541, น. 34-35) ซึ่งมองว่าผู้สูงอายุยังมีความรู้ ความสามารถ หลักความคิด โดยเฉพาะประสบการณ์ที่ควรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อีกมาก และการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคงมีบทบาท มีส่วนร่วมในสังคมนั้น นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุไม่จำเผลว โดดเดี่ยว เห็นชีวิตมีคุณค่าแล้ว ยังจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้ด้วย